

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ КАЗКОТЕРАПІЇ

В.О. Ткаченко,
науковий керівник О.І.Рассказова
Україна, м. Харків

Харківська гуманітарно-педагогічна академія

Упродовж останнього десятиріччя в Україні початок систематичного навчання в школі є стресовою ситуацією в житті дитини, оскільки пов'язано це з необхідністю адаптуватися до нових мікросоціальних умов. Цей процес супроводжується різноманітними порушеннями у функціональному стані і значною мірою зачіпає психоемоційну сферу. Від благополуччя адаптаційного періоду під час вступу до школи значною мірою залежить успішність подальшої соціальної діяльності дитини. Шкільна дезадаптація призводить до зниження навчальної мотивації, деформації між особових відносин, розвитку невротичних станів, формування девіантних форм поведінки. Несприятливий перебіг адаптації свідчить про зниження функціональних резервів організму і перенапруження регуляторних систем, що супроводжується виникненням соматичних захворювань.

Соціальна адаптація (адаптивна діяльність) вміщає сукупність усіх видів діяльності, що відбуваються одночасно. З одного боку це зумовлене орієнтувальними потребами пізнання змін у предметній діяльності, встановлення з цією метою необхідних емоційних контактів і відносин, а також оцінювання на підставі цього особистої та суспільної значущості змін, що відбулися. З іншого боку – це здійснювана в діалектичній єдності з оцінковою діяльністю (та на її основі) корекція поведінки особистості та її предметної діяльності, що пов'язана з перетворенням навколишнього середовища.

Соціально-педагогічний аспект в адаптації першокласників засобами казкотерапії полягає в тому, що, у першу чергу, необхідна бути сприятлива комунікативна обстановка яка дозволяє першокласнику успішно адаптуватися, зайняти гідне соціальне становище у класному колективі і прийняти нову соціальну роль – роль учня.

Казкотерапія – це процес виховання внутрішнього стану дитини, розвитку душі, підвищення рівня усвідомленості подій, придбання знань про закони життя і засоби соціального, прояви творчої сили.

Метод казкотерапії спрямований на розвиток сприйняття, тілесних відчуттів, рухової координації дітей, уміння усвідомлювати і контролювати свої переживання, розуміти власний емоційний стан. Заняття вводять дитину в складний світ людських емоцій, допомагають йому прожити певний емоційний стан, створити свій власний «емоційний фон», за допомогою якого він зможе орієнтуватися у власних почуттях і у почуттях людей, які його оточують. Основний акцент робимо не просто на опрацювання емоцій на рівні їх впізнавання по міміці, жестах, поведінці, словами людей і казкових персонажів. У цих заняттях важливо, щоб дитина проживала кожен емоційний стан на тілесному рівні, спостерігав за своїми тілесними відчуттями і оцінював їх. Таким чином, розвивається довільна уловлювання відчуттів тепла, холоду, напруги і розслаблення м'язів тіла. Всі заняття – казкової форми, так як казка – це основна діяльність дитини, в якій він спочатку емоційно, а потім інтелектуально освоює систему людських відносин.

Казкотерапія – один з найбільш нестандартних і найбільш ефективних способів взаємодії з дитиною першокласником, котрі відчувають ті чи інші емоційні та поведінкові труднощі. Казкотерапія безумовно є дуже цінним методом соціально-педагогічної роботи з дітьми, надаючи дуже природну і традиційну форму спілкування дитини і дорослого – через казку.

У молодшому шкільному віці сприйняття казки стає специфічною діяльністю дитини, що володіє неймовірно привабливою силою, що дозволяє йому вільно мріяти і

фантазувати, розсовувати рамки звичайного життя, стикатися зі складними явищами й почуттями дорослого світу.

При казкотерапії навіть ті діти, які спочатку не включаються в роботу, не приймають казку, все одно відчують на собі її благотворний вплив на підсвідомому рівні. Одна і та ж казка по-різному впливає на кожну дитину, кожен знаходить у ній щось своє, необхідне йому в даний момент, для вирішення його проблеми. У молодшому шкільному віці сприйняття казки стає специфічною діяльністю дитини, що володіє не ймовірно привабливою силою, що дозволяє йому вільно мріяти і фантазувати. При цьому казка для дитини не тільки вигадка і фантазія. Це ще й особлива реальність, яка дозволяє розсовувати рамки звичайного життя, стикатися зі складними явищами й почуттями і в доступній для розуміння дитини казковій формі осягати дорослий світ почуттів і переживань. У першокласника сильно розвинений механізм ідентифікації, тобто процес емоційного об'єднання себе з іншою людиною, персонажем і присвоєння його норм, цінностей, зразків як своїх. Тому, сприймаючи казку, дитина, з одного боку, порівнює себе з казковим героєм, і це дозволяє йому відчути і зрозуміти, що не тільки у нього є такі проблеми та переживання. З іншого боку, за допомогою ненав'язливих казкових образів дитині пропонуються виходи з різних складних ситуацій, шляхи вирішення виниклих конфліктів, позитивна підтримка його можливостей і віри в себе. При цьому першокласник ототожнює себе з позитивним героєм. Відбувається це не тому, що першокласник так добре розбирається в людських взаєминах, а тому, що положення героя більш привабливо в порівнянні з іншими персонажами. Це дозволяє дитині засвоювати правильні моральні норми і цінності, розрізняти добро і зло.

Казка, як засіб корекції дитячих страхів завжди має потрібну спрямованість: по-перше, вона дидактично прийнятна, по-друге, вона включає в дію основні, пізнавальні процеси, що сприяє м'якому переходу від уявної ситуації до ситуації реальної, по-третє, процес трансформації з уявної ситуації в реальну, через ігрову – якраз той шлях, який за допомогою психологічної корекції дозволяє добитися значного зниження рівня тривожності і страхів у першокласників. Казкотерапія – це природна форма спілкування і передачі досвіду, органічна система виховання нових поколінь, це необхідний засіб в осягненні дитиною світу, як зовнішнього, так і внутрішнього. Тому казкотерапія для першокласників пов'язана, насамперед з усвідомленням сенсу казкових подій і їх взаємозв'язку з ситуаціями реального життя. Казка надає психотерапевтичний вплив на дітей, тому що мову казки доступний дитині. Казка сприяє розвитку уяви, а це необхідно для вирішення дитиною його власних проблем. Стиль казки також зрозумілий дитині. Першокласник ще не вміє мислити логічно, і казка ніколи не обтяжує дитину якимись логічними міркуваннями. Дитина не любить настанов, і казка не вчить його безпосередньо. Першокласники часто знаходяться «в полоні емоцій», оскільки ще не можуть керувати своїми почуттями, що може призводити до імпульсивності поведінки, ускладнень у спілкуванні з однолітками і дорослими. Лише в міру особистісного розвитку у них поступово формується здатність усвідомлювати і контролювати свої переживання, зрозуміти емоційний стан інших людей, розвивається довільність поведінки, почуття стають більш стійкими і глибокими.

Засоби казкотерапії розуміються нами як інструмент розвитку – це слухання, придумування, обігравання й обговорення казки, внаслідок чого в дитини розвиваються необхідні для ефективного існування фантазії, творчість. Дитина засвоює основні механізми пошуку та прийняття рішень, що являє собою більш ефективним фактором для покращення адаптації першокласників.

Напрямом подальших досліджень є не тільки покращення адаптації першокласників в шкільному середовищі, але й активізація уваги учителів та батьків на успішний її розвиток, використання соціальним педагогом сучасних засобів в роботі які спрямовані на покращення адаптації першокласників, а саме засоби казкотерапії.

Література

1. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога. Навчальний посібник для ВНЗ / Л. Завацька. К.: Видавництво Дім «Слово», 2004.
2. Защирінская О.В. Казка в гостях у психології. Психологічні техніки: казкотерапія. - СПб.: Изд-во ДНК, 2001.
3. Костіна В. Нові підходи до адаптації дітей раннього віку/Дошкільне виховання. 2006. № 1. С. 34-37.

СТУДЕНЧЕСКАЯ СЕМЬЯ КАК ОСОБЫЙ СОЦИАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ

А.В. Тодожекова,
научный руководитель Е.В. Благовская
*Россия, Алтайский край, г. Горно-Алтайск,
Горно-Алтайский государственный университет*

Проведение политических, экономических, социальных реформ и преобразований, которые произошли и происходят в Российской Федерации, непосредственно отразилась на социально-экономическом положении большинства российских семей.

В настоящее время на государственном уровне признаётся, что в Российской Федерации происходит глубочайший кризис семьи, и что в связи с этим сложилась угрожающая демографическая ситуация.

Основные тенденции данной ситуации характеризуются:

- уменьшением числа многодетных семей;
- увеличением числа неполных, малодетных и бездетных семей;
- увеличение числа разводов, особенно среди молодых супружеских пар;
- насилием в семье, особенно по отношению к детям;
- ростом детской безнадзорности и беспризорности [1, с.138].

Как мы видим, даже среди тенденций усугубляющих данную ситуацию с кризисом семьи выделяют увеличение числа разводов, особенно среди молодых пар, то есть молодых и студенческих семей. Прежде чем раскрыть особенности технологий социальной работы со студенческими семьями стоит рассмотреть данное понятие с точки зрения разных авторов. В зарубежной и отечественной литературе приводится огромный перечень классификации семей, в том числе молодой. Сама классификация во многом оказывается неполной. Примером может послужить отсутствие понятия студенческая семья в классификации семей многих авторов. Многие авторы в структуре молодых семей не выделяют такой «особенный» её тип, как семья студенческая.

Понятие «студенческая семья» не так давно вошло в обиход. Поэтому, она как специфический субъект, освоена не в полном объёме. Студенческая семья определяется как семья, где оба супруга являются студентами дневного (очного) отделения высшего учебного заведения, а также неполная семья с детьми, в которой мать или отец является студентом дневного (очного) отделения высшего учебного заведения [2].

Согласно статье 38 Конституции материнство, детство и семья находятся под государственной защитой; воспитание детей, забота о них, является равным правом и обязанностью родителей; дети, достигшие 18 лет приобретают статус трудоспособности и, следовательно, должны заботиться о нетрудоспособных родителях. Говоря другими словами, российское государство и общество в целом не равнодушно относятся к семье, особенно к её сохранению и укреплению, так как семьи это уникальная социальная структура, способная выполнять перечень главных социальных функций.